

Sárai-Szabó Kelemen – Fekete Dávid

A győri bencés gimnázium működése a II. világháború végétől 1949-ig

The Operation of the Benedictine Secondary Grammar School in Győr from the end of World War II to 1949

Összefoglalás

A második világháború befejeztét követően az ország mindinkább sodródott a szovjet befolyás erősödése és a kommunista pártállam kiépülése felé. A koalíciós éveket követően 1948-tól teljesen világossá vált, hogy az ország társadalmi, politikai- és gazdasági berendezkedését a szovjet mintára kiépülő kommunista diktatúra és az azt fenntartó nomenklátúra által meghatározott keretek fogják megszabni. Az új kommunista hatalom a társadalom- és a gazdaság minden szegmensét irányítása alá akarta hajtani, amihez szükséges volt a társadalmi intézmények- és a teljes gazdaság államosítására, valamint a javak kollektivizálására. Az új vallásellenes és ateista államhatalom fő ellenségnek a különböző felekezeteket és egyházakat jelölte meg, amelyek anyagi és szellemi javai minél hamarabb kisajátítandók, eszmei értékei elpusztítandók. 1948 nyarán megtörtént az ország oktatási intézményeinek jelentős hányadát kitevő egyházi fenntartású iskolák államosítása, új állami tantervek kidolgozása, amely folyamatnak a győri bencés gimnázium is áldozatul esett. 1948 szeptemberében az intézmény Állami Czuczor Gergely Általános Gimnázium néven kezdte meg a tanévet és lett két évig ezáltal a város egyik szekularizált oktatási intézményévé. A tanulmány elsősorban levéltári for-

---

SÁRAI-SZABÓ KELEMEN, perjel, Szent Mór Bencés Perjelség, Győr (kelemosb@gmail.com), DR. FEKETE DÁVID PHD, egyetemi docens, Széchenyi István Egyetem, Regionális-tudományi és Közpolitikai Tanszék (fdavid@sze.hu).

rások alapján, hiánypótló módon bemutatja a gimnázium államosításának fő mozzanatait és az 1948/1949-es első „államosított” tanévet. A győri gimnázium példájából fel tudjuk vázolni azokat a bel- és kultúrpolitikai technikákat, melyeket a pártállam az egyházak visszaszorításában és intézményeik, javaik államosítása során alkalmazott. A két tanév a gimnázium történetének is fontos időszaka, hiszen 1948 nyarán úgy tűnt, hogy a bencések végleg elhagyják az intézményt és vele együtt Győrt, de a későbbi események másképpen alakították a történelem pályáját és 1950 szeptemberében visszatértek a bencések ősi intézményükbe.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: I21, N34, N94, O34, Z12

Kulcsszavak: oktatás, egyház, államosítás, társadalom, Győr

Summary

After the end of World War II, Hungary drifted more and more towards growing Soviet influence and the establishment of a communist party state. After the years of the coalition, from 1948 it became quite clear that the social, political and economic system of the country would be determined by the framework set by the communist dictatorship based on the Soviet model and the nomenclature that maintained it. The new communist power wanted to bring all segments of society and the economy under control, which required the nationalization of social institutions and the entire economy, as well as the collectivization of goods. The new anti-religious and atheist state power identified the various denominations and churches as the main enemy, whose material and spiritual possessions should be expropriated, and their ideological values should be destroyed as soon as possible. In the summer of 1948, church-maintained schools, which constituted a significant proportion of the country's educational institutions, were nationalized, and new state curricula were developed, a process to which the Benedictine grammar school in Győr also fell victim. In September 1948, the institution began the school year under the name of Gergely Czuczor State High School and became one of the city's secularized educational institutions for two years. The study, being a stopgap, presents the milestones of the nationalization of the grammar school and the first “nationalized” school year in 1948/1949, primarily on the basis of archival records. From the example of the grammar school in Győr, we can outline the domestic and cultural policy techniques that the party state used in repressing churches and in the nationalization of their institutions and assets. The two school years are also an important period in the history of the grammar school, as in the summer of 1948 the Benedictines seemed to leave the institution and Győr with it for good, but later events changed the course of history, and in September 1950 they returned to their ancient institution.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: I21, N34, N94, O34, Z12

Keywords: education, church, nationalization, society, Győr

BEVEZETÉS: AZ 1945-TŐL KIALAKULÓ POLITIKAI HELYZETKÉP

A második világháborút Magyarország a vesztes oldalon, a szovjet hadsereg által megszállt országgént fejezte be 1945 májusában. A szovjet szuronyokra támaszkodó Szövetséges Ellenőrző Bizottság irányító hatalma révén a szovjet befolyás fokozatosan növelte erejét, és szép lassan dolgozott azon, hogy az állam berendezkedését egypártrendszerre alakítsa és kiépítse a diktatúra rendszerét. A két világháború közötti társadalmi – politikai rend alapjai összeborultak és már 1945 nyarára gyökeresen új társadalmi és politikai helyzetkép alakult ki Magyarországon, amely a népbírói ítéleteknek, a közigazgatásban zajló kádercseréknek és a lezajlott földreformnak egyenes következménye volt (Romsics, 2010). A koalíciós éveknek is nevezett három esztendő követően – mely során a magyar kommunisták folyamatos hatalom kiépítése zajlott – 1948-ra a Kommunista Párt a hatalom kizárólagos birtokosává vált a parlamentarizmus minden maradványát felszámolva. A folyamat „csúcsaként” 1949. augusztus 18-án a parlament új alkotmányt fogadott el, amelyhez mintát az 1936-os szovjet alkotmány nyújtott. A kommunista hatalomátvételt követően – a marxista gazdasági ideológia jegyében – került sor a nagy horderejű államosítási folyamatokra, amely az ipart, a kereskedelmet és a szolgáltató szektort egyaránt érintette. Az államosításokkal egyidejűleg alakultak ki a tervgazdálkodás szervezeti formái, melyek erőteljes központi irányításra, centralizált hierarchiára épültek (Romsics, 2010). Ez természetesen érintette a mezőgazdasági termelés szovjet típusú átalakítását is, mely a falusi paraszti társadalom szétzilálását volt hivatott elérni. Fontos megjegyezni, hogy a kollektívizálás és központosítás a komoly atrocitások mellett a társadalom számára amiatt volt még megrázóbb, mert a folyamat párosult a koncentrált egyház- és vallásellenességgel (Ö Kovács, 2009).

A társadalom, marxista ideológiájú „hatékony” átalakításához a kommunista hatalomnak szüksége volt a kulturális, az oktatási és a vallási élet szegmenseit is felügyelete alá vonni és azt saját ideológiai céljainak megfelelően alakítani. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány irányításával már 1945-től megindultak az oktatásügyet érintő reformok, amely folyamat természetesen nem ment egyik napról a másikra. Az intézményi struktúra átalakításával párhuzamosan az oktatás tartalmának a módosítása is zajlott, amely a demokratikus szellem jegyében célul tűzte ki a vallásos világnézet kiszorítását az oktatás területéről, az ifjúság neveléséből (Romsics, 2010). Ennek az ideológiai megfontolásnak a sarkalatos pontját a felekezeti oktatási intézmények államosítása jelentette, mely nyélbe ütését 1948-ban – a fordulat évében – a kommunista hatalom már reálisnak és szükségesnek érezte. Az 1947-1948-as tanévben az általános iskolák 63%-a, a középiskolák 49%-a, az óvónőképzők 60%-a, valamint a tanítóképzők 74%-a egyházi fenntartású oktatási intézmény volt (Barkó, 2014; Romsics, 2010). A nem állami fenntartású iskolák államosításáról szóló XXXIII. tc. törvényt végül az Országgyűlés 1948. június 16-án szavazta meg, melynek értelmében 6.500 felekezeti és községi iskola került állami tulajdonba (Romsics, 2010; Barkó, 2014; Mészáros, 1994). A katolikus egyház fenntartásában nem maradt egyetlen oktatási intézmény sem, míg a reformátusok, az evangélikusok és az izraeliták 1948 folyamán megállapodásokat kötöttek az állammal (Barkó, 2014; Romsics, 2010). Az iskolák elvételével a különböző felekezetek lelkészeit és papjait a hatalom ily

módon igyekezett a templom falai közé „szorítani” és tevékenységüket a végletekig redukálni (Balogh – Gergely, 1999).

Az 1948-as törvény értelmében – mint katolikus keresztény középiskolák – államosították a Pannonhalmi Szent Benedek Rend által fenntartott nyolc gimnáziumot is. Ezek a gimnáziumok meghatározó intézményei voltak otthon adó városaiknak, az oktatásban elért színvonaluk országos szinten is kimagaslónak bizonyult. A nyolc intézmény között, az 1626-ban a jezsuiták által alapított, majd 1802-től a bencések fenntartásában működő, az 1921/1922-es tanévtől kezdve Czuczor Gergely Bencés Gimnázium néven ismert győri gimnázium élete is merőben megváltozott 1948 nyarán (Bánhegyi, 1977; Tóth, 2011). Az államosítás következtében két tanéven keresztül 1950 nyaráig Győri Állami Czuczor Gergely Általános Gimnázium néven működött az oktatási intézmény (Barkó, 2014). 1950 szeptember 7-én kelt megegyezés értelmében a győri gimnáziumot visszakapta a Pannonhalmi Szent Benedek Rend és lett így a 40 év államszocializmusában működő nyolc felekezeti gimnázium egyikévé és ezáltal a keresztény oktatás „lángörzőjévé” (Bánhegyi, 1977).

Jelen írás a győri bencés gimnáziumnak eme két évig tartó állami intézményi működését megelőző tanév folyamatait, valamint az első „államosított” tanév működését tekinti át. Elsődleges forrásként a gimnáziumi jegyzőkönyveket, különböző intézményi feljegyzéseket, számbavételi dokumentumokat, valamint a különféle propagandisztikus hangulatjelentéseket, ideológiai szempontú igazgatói- és szaktanári jelentéseket használtuk fel. Minden bizonytal érdekes és bizonyos fokig hiánypótló a gimnázium életének ezen két esztendejét áttekinteni, hiszen a nagy múltú, és a magyar középfokú oktatási rendszer bástyáját jelentő győri bencés gimnázium történelmi kontinuitása e két év során „megszakadni” látszott és már úgy tűnt 1948 nyarán, hogy a bencések győri története ezzel lezárult és a gimnázium egy „átlagos” városi oktatási műhellyé fog nivellálódni. Kulturális, történelmi és oktatástörténeti szempontból is érdekes e belpolitikai értelemben zavaros esztendők tanulmányozása, mivel a magyar történelemben példa nélküli intézményrendszerek életének ily drasztikus megváltoztatása, egyházi- és kulturális szervezetek ilyen fokú diszkriminálása. A győri bencés gimnázium államosításának folyamata, valamint a már állami irányítás alatt működő első tanév történései közelebbről rávilágíthatnak arra, hogy a kommunista államhatalom milyen hatalmi technikákkal és bürokratikus – jogi eszközökkel manipulálta az ország belpolitikai eseményeit, társadalmi folyamatait.

A GYŐRI GIMNÁZIUM TÖRTÉNETE 1945-1948

A második világháborút a gimnázium épületei nagyobb károk nélkül vészelték át, így az oktatás hamar megindulhatott. Az államosítást megelőző utolsó, 1947/1948-as tanévben az iskola tanári kara 17 főből állt, munkájukat 3 altiszt¹ segítette (GYBGL, 1947-1948, 1. kötet). Dr. Holenda Barnabás igazgató mellett tizenkét további gimnáziumi tanár, egy hittanár és két testnevelőtanár alkotta a tantestületet (1. táblázat). A tanévben az iskolának 380 tanulója volt, 190 győri és 190 vidéki, összesen 8 osztályban² folyt az oktatás (GYBGL, 1947-1948, 1.kötet).

1. táblázat: A Győri Állami Czuczor Gergely Gimnázium tanári kara, az 1947/1948-as tanévben

Név	Minősítés
Dr. Holenda Barnabás	igazgató
Dr. Pammer Odiló	rendes tanár
Borossay Jusztin	rendes tanár
Frey Kasszián	rendes tanár
Dr. Kelemen Atanáz	rendes tanár
Bálint Béla	rendes tanár
Gaál Lajos	rendes tanár
Dr. Bánhegyi Jób	rendes tanár
Kemény Dózsa	rendes tanár
Dr. Magasi Artúr	rendes tanár
Maros Cirjék	rendes tanár
Dr. Németh Bódog	rendes tanár
Dr. Orbán Dezső	rendes tanár
Orovits Mihály	rendes tanár
Szigeti Paulin	rendes tanár
Pápai Nárcisz	rendes tanár
Schmuk Paskál	rendes tanár

Forrás: GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. kötet alapján saját szerkesztés

1947-ben a Katolikus Tanügyi Főigazgatóság (KTF) alá tartozó egyházi iskolák sok esetben kaptak fenntartói utasításokat és felhívásokat. A KTF által küldött üzenetek vizsgálata alapján látható, hogy egyszerre közvetítették az egyházi szervek kéréseit, továbbá a minisztériumból érkező, a változás, az „új rend” előszelét képviselő kéréseket.

A KTF által továbbított üzenetekből is egyértelműen leszűrhető, hogy az 1947-48-as tanévben két fontos, országos programsorozatba történő kapcsolódást követeltek meg a gimnáziumtól: egyrészt az 1947. augusztus 15-én megkezdődött Boldogasszony Éve (Nemzeti Mária Év) ifjúsági rendezvényein, másrészt az 1848-as forradalom centenáriumi ünnepségein történő aktív részvételt. A Mária-évhez kapcsolódva az iskola figyelmébe ajánlották az Actio Catholica által kiadott Regnum Marianum c. munkafüzetet is, mely kifejezetten az ifjúság számára tartalmazott információkat (GYBGL., 1947-1948, 1. kötet). A KTF továbbította azt a hercegprímási rendelkezést is, miszerint kívánatos, hogy az egyházi iskolák a helyi városi/települési centenáriumi megemlékezéseken részt vegyenek (GYBGL., 1947-1948, 1. kötet). Az iskola nagy volumenű programsorozattal készült a tanévben mindkét eseményre: a november 5-i ünnepélyt a tiszta magyar ifjúságért célkitűzés szolgálatába állították, december 8-án színdarabot mutattak be „A császár és a komédiás” címmel, később az iskolai szabadegyetem

témájául „Mária a magyar költészetben” címet választották. A rajzkiállítás és az énekkari felvételek is a Mária-kultusz jegyében valósultak meg, továbbá az osztályokban Mária szobrokat állítottak fel és a diákok maguk is kivették részüket az új kiskúti Mária kápolna felépítésében. 1848 centenáriumaához kapcsolódva március 15-én tartottak nagy ünnepélyt, melyhez kapcsolódva néptáncokat, népdalokat elevenítettek fel, az önképzőkör pedig 1848 győri eseményeit dolgozta fel (GYBGL., 1947-1948, 1. köteg). A KTF 1947 szeptemberében továbbította Mindszenty hercegprímás rendeletét, miszerint amennyiben valamely iskolába bekerült volna dr. Ligeti Magda Gyermekeknek felnőttekről c. (egyébként szexuális felvilágosításról szóló) könyve, úgy azt haladéktalanul gyűjtsék össze és semmisítsék meg.

Az 1947-ben Brazíliába távozott Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát helyett – miután a pápa mind a tízenegy alkalommal elutasította annak lemondását (Somorjai, 2014) –, Sárközy Pál bakonybéli apát járt el kormányzó főapátként 1950-ig, így a győri gimnázium irányába is többször fogalmazott meg feladatokat, főként a bencés szerzetesekkel kapcsolatban. Így kaphatunk részletes információkat a szerzetesrendeket sújtó egyszeri vagyondézsma gyakorlati alkalmazásáról (GYBGL., 1947-1948, 1. köteg). Nyomatékosan felhívják az érintettek figyelmét, hogy az 1947. január 1-jei állapotok szerint beszédendő vagyondézsma alapjául szolgáló érték megállapításakor a lehető legkörültekintőbben szükséges eljárni, mert bizonyos tételek kimaradása esetén jelentős állami retorziók várhatók. Az adatszolgáltatásnak ki kellett terjednie pl. a rendházak, iskolák lakás céljára használt, illetve bérbeadott részeire, a be nem épített városi telkekre, értékpapírokra, stb.

A KTF részére megküldött jelentésből kiderül, hogy az 1946/47-es tanévben a bencés rend az állami hozzájáruláson (96.302 Ft) felül további 62.144 Ft-ot fordított az iskola működtetésére, melyben főként az állam által nem fizetett pedagógusok fizetése, továbbá a rezsi-költségek jelentős hányada szerepelt (GYBGL., 1947-1948, 1. köteg).

Az egyházi szervezetekre, szerzetesrendekre nehezedő pénzügyi problémákról egyre-másra értesülhetünk a legkülönbözőbb forrásokból. A KTF 1948 márciusában nyomatékosan kéri az iskolákat, hogy az Actio Catholica-tól kapott kiadványokért cserébe valamilyen minimális összeget utalványozzanak a szervezetnek, mert „minimális anyagi támogatás hiányában az A.C-nak nem állna módjában a kiadványok folytatása, ami a kat. nevelésügynek nagy hátrányt jelentene” (GYBGL., 1947-1948, 1. köteg). Noha felmerült a Boldogasszony évéhez kapcsolódva iskolai zárándoklat Pannonhalmára, a főapát arról értesítette a gimnázium vezetését, hogy sem szálláshelyet, sem anyagi támogatást ahhoz biztosítani nem tudnak (GYBGL., 1947-1948, 1. köteg).

Az 1947/48-as tanévben a cserkészmozgalommal kapcsolatban is jelentős változások történtek. A kommunisták a magyar cserkészmozgalmat is fokozatosan irányításuk alá vonták, folyamatosan szorították ki a nemzeti, keresztény erőket a cserkészszövetségből (Ring, 2017). A pannonhalmi főapát 1948. április 15-i leveléből kiderül, hogy felkéri a gimnázium igazgatóját az iskolai cserkészmunka megszüntetésére. Döntését azzal indokolja, hogy a szövetségben bekövetkezett változások nem teszik lehetővé a cserkészmozgalom bizonyos alapelveinek (pl. önkéntesség, testvériesség, önkormányzat) érvényre juttatását, melyek nélkül katolikus cserkészmunka nem folyhat (GYBGL., 1947-1948, 1. köteg).

Az egyházi iskolák államosításának előszele már 1948 tavaszán érezhető a levéltárban

fellelhető anyagokból. A KTF által küldött májusi tájékoztató nyomtatékosan felhívja a gimnázium igazgatójának figyelmét, hogy a 3800/1948. számú hercegprímási rendelkezés értelmében kötelessége tájékoztatni a tantestület valamennyi tagját: az egyházi iskolák államosításával foglalkozó gyűléseken nem vehetnek részt (GYBGL, 1947-1948, 1. kötet). A pannonhalmi főapát külön tájékoztatót adott ki „Jogaink anyagi és személyi ügyekben” címmel, melyben hangsúlyozza: a rendi gimnáziumokban dolgozó összes alkalmazott feletti munkáltatói jogokat a pannonhalmi főapát gyakorolja, ugyanígy kizárólag ő engedélyezheti a rendtársak állami állásban történő esetleges elhelyezkedését. Hangsúlyozza, hogy a diákok pártmozgalmakban nem vehetnek részt. Az anyagi vonatkozásokban megerősíti, hogy az iskola és felszerelése a főapátság tulajdona, egyedül ő rendelkezhet felette, a rendi vagyon szintén. Az iskolaépületben politikai gyűlést nem lehet tartani (GYBGL, 1947-1948, 1. kötet). A gimnázium igazgatóját az állami tankerület főigazgatója 1948. június 11-én tájékoztatta, hogy a 6500/1948. számú kormányrendelet értelmében a nem állami iskolák, tanulóotthonok épületei, berendezése, felszerelése, kapcsolódó vagyona az 1948. január 1-jén fennállott leltári állapot szerint zár alá vételre kerül, további rendelkezésig azt elidegeníteni nem szabad (GYBGL., 1947-1948, 1. kötet).

Az államosítást megelőző tanévben tehát az iskola igyekezett megfelelni a KTF előírásainak, ezzel párhuzamosan pedig alkalmazta azokat a kényszerű intézkedéseket, melyekre az egyre inkább kiépülő diktatúra miatt volt szükség. A „vihár előtti csend” évében még jelentős hitéleti munka zajlott az iskolában, s látható, hogy az államosításról megszülető döntés előtti hetekben még javában tervezték a nyári lelkigyakorlatokat, zárandoklatokat. Ugyanakkor a hercegprímási, főapáti intézkedésekből már érezhető a változás szele, ám azt is láthatjuk, hogy a kiadott rendelkezésekből sugárzik: elképzelhetetlennek tartják, hogy ingatlanjaikról, ingóságukról esetleg mások döntsenek.

A GYŐRI GIMNÁZIUM ÁLLAMOSÍTÁSA, AZ ELSŐ TANÉV 1948/1949

1948. június 16-án az országgyűlés 230:63 arányban megszavazta az 1948: XXXIII. törvénycikket a nem állami iskolák fenntartásának átvételéről, vagyontárgyaik állami tulajdonba vételéről. A katolikus egyház részéről a rendelkezés 3.148 intézményt érintett.³

A bencés gimnázium irattárában fellelhető anyagok alapján 1948 nyara az államosítást követően elsősorban a tanárok és a dolgozók személyének összeállításával, az országos, állami utasítások végrehajtásával telt. Az inntentól a székesfehérvári tankerület illetékességébe tartozó iskola új elnevezését a tankerületi főigazgató 1948. július 22-i levelében közölte, így a bencés gimnázium új neve: Állami Czuczor Gergely Gimnázium (GYBGL., 1947-1948, 2. kötet). Az iskola helyébe lépő Győri Állami Czuczor Gergely Gimnázium ideiglenes igazgatójának Zalai Józsefet, a Győri Állami Révai Miklós Gimnázium tanárát nevezték ki. Az államosított iskolák munkavállalóinak 1948. július 10-ig kellett írásban nyilatkozniuk arról, hogy elfogadják-e állami átminősítésüket. Amennyiben nem nyilatkoztak, az az állásukról való, minden jogigény nélküli lemondással volt egyenértékű (GYBGL., 1947-1948, 2. kötet).

A tantestület összeállításának nehézségeire a megbízott igazgató több intézkedése is felhívta a figyelmet. Az első kihívást az augusztus végére meghirdetett osztályozóvizsgák, magán-

vizsgák bizottságainak megszervezése jelentette. Zalai József kiegészítő bizottsági tagokat kért a Révai gimnázium igazgatójától, aki nyolc kollégáját haladéktalanul kirendelte a bizottságba (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

2. táblázat: *A Győri Állami Czuczor Gergely Gimnázium tantárgyfelosztása az 1948/1949-es tanévre*

Név	Minősítés	Szaktárgy
Zalai József	mb. igazgató	latin-görög-történelem
Bálint Béla	rendes tanár	testnevelés
Dr. Bolla Józsefné Kiss Rózsa	rendes tanár	mennyiségtan
Frank Emilné Keresztes Nagy Rózsa	főhivatású óraadó	német-francia
Gaál Lajos	rendes tanár	testnevelés
Dr. Horváth Edit	rendes tanár	latin-német-angol
Makkos Jenő	rendes tanár	magyar-latin
Molnár Endre	rendes tanár	történelem-földrajz
Ónodi Milán	rendes tanár	magyar-német
Szlavonits Ferenc	rendes tanár	mennyiségtan
Arros Jenő	óraadó	földrajz-természetráajz
Horváth Dezső	óraadó	rajz
Kiss György	óraadó	ének-zene
Dr. Mithay Antal	óraadó	latin-német
Polesinszky Béla	óraadó	vegytan-természetráajz
Sebők Jenő	óraadó	földrajz
Groó Gyula	önálló hitoktató	hittan
Dr. Vönöczky Fábián	önálló hitoktató	hittan
Sáhó Andor	önálló hitoktató	hittan
Federmayer István	kiegészítő óraadó	latin-magyar

Forrás: GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948, 2. köteg

A tantárgyfelosztásból világosan látszik, hogy a megbízott igazgatóval együtt, a testnevelőtanárokat nem számítva (akiknek személye változatlan maradt) mindösszesen hét rendes, főállású tanár alkotta az iskola tantestületét, míg az előző tanévben a rendes tanárok száma 13 volt, tehát jóval kisebb létszámmal indult útjára az oktatás. Az előző tantestületből a testnevelőtanárokat leszámítva senkit nem találunk az új tanári karban, ez nyilvánvalóan nagyban összefügg a püspöki kar azon döntésével, hogy egyházi személyek nem lehetnek állami iskolák tanárai. Érdeemes persze hozzátenni, hogy ennek hiányában sem valószínű, hogy a szerzeteseket megtartotta volna oktatóként az állami gimnázium (2. táblázat). A megbízott igazgató kimutatásából kiderül, hogy az óraadók nagy része nyugalmazott pedagógus, a Ré-

vai gimnázium, illetve más győri iskolák tanára (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Az iskola altisztjei (Bertal Ferencné, Horváth Lajos, Látó Kálmán) hivatalos nyilatkozatot tettek arról, hogy elfogadják állami átminősítésüket (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

Az államosítással összefüggésben a gimnázium megbízott igazgatóját az állami tankerület vezetője 1948. július 23-án felszólította, hogy haladéktalanul intézkedjen az iskola állami jellegét hangsúlyozó felirat elhelyezéséről a gimnázium homlokzatán, továbbá a korábbi, egyházi fenntartásra vonatkozó jelek eltüntetéséről, az új pecsétek, bélyegzők elkészítéséről (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

Noha Zalai József már július 24-én megbízta Sikos Gyula építészt az iskola régi feliratának eltávolításával, új feliratának elkészítésével és homlokzati felszerelésével, az építész késlekedése miatt a régi felirat augusztus 19-én még mindig kint volt az iskola homlokzatán. Az igazgató újból nyomatékosan felszólította az építészt, hogy legalább a régi feliratot megelőbb távolítsa el, különben az építészre lesz kénytelen hárítani minden felelősséget (GYBGL., 1947-148, 2. köteg). Őt ez valószínűleg nem nagyon hatotta meg, ugyanis szeptember 16-i keltezéssel az igazgató 48 órás ultimátumot adott neki feladatának elvégzésére, ugyanis a miniszteri rendelkezések ellenére, „városszerte most már feltűnést keltőleg” továbbra is az iskola régi elnevezése díszleg a homlokzaton (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

1948. augusztus 3-án került sor az állami gimnázium és a szerzetesrend közötti vagyonmegosztásra, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter 184.291/1948. sz. rendeletének értelmében kellett megtenni az államosított iskolákkal egybeépített egyházi épületek vonatkozásában. A megosztás jegyzőkönyve szerint a rendet az iskola volt helyettes igazgatója, Maros Czirják képviselte. Jelen voltak továbbá az állami tankerület képviselői, valamint a megbízott új igazgató is. A telek megosztásánál a bizottság arra törekedett, hogy az telekkönyvileg is értelmezhető legyen, ám felhívja a figyelmet, hogy a telekkönyvi keresztülvitelhez későbbi műszaki beavatkozások szükségesek. A megosztás értelmében az iskola épülete az államé, a templom és a rendház pedig a bencés rendé lett. Bonyolította a helyzetet, hogy az iskola földszintjén lévő tornatermi szertár, a dísztermi szertár, továbbá az ifjúsági könyvtár egy része a templom épületében, illetve telkén van. Ezek tulajdonjoga a bencéseket illeti, ám az államnak örökös és ingyenes használati jogot biztosítottak a helyiségekre. A dísztermi vészkijáratokra, melyek a rendi folyosóra, illetve udvarra nyílnak, szolgalmi jogot létesített az állam. A jegyzőkönyvben rendezték továbbá a közüzemi költségekkel kapcsolatos megoldásokat is. A bizottság döntése értelmében a rend tulajdonát képező fészületek (15 db), igazgatók és főapátok képei (10 db), egyházi szobrok és szentképek törlésre kerültek az iskolai leltárból és a megbízott igazgató azokat átadta a rend képviselőinek, míg a rend az ideiglenesen a rendház épületében működő tanulóotthon korábban állami támogatásból vásárolt 15 asztalát és 30 székét adta át az iskolának. Arra hivatkozva ugyanakkor, hogy a gimnáziumnak nincs udvara, a Püspökvár alatti 2315 m²-es telket és a rajta álló 274 m²-es csónakházat állami tulajdonba vették (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). A jegyzőkönyvezést követően jelezte a rend az állami fenntartónak, hogy a fizikaszertermben Ferenczy Viktor bencés tanár által saját kezűleg készített fizikai eszközök vannak, melyek tulajdonjogának elismerését kérték (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

Nem várt nehézséget jelentett a megbízott igazgatónak a vagyonleltár határidőre történő elkészítése. 1948 decemberében a tankerületnek címzett levelében Zalai József már fegyelmi

eljárás megindítását kérte saját maga ellen, ugyanis sem az előzőleg megadott határidőre, sem pedig a december 18-án kézhez vett miniszteri rendelet értelmében 24 órán belül nem volt képes pótolni a hiányosságot (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). A problémát részletesen is kifejtette a tankerület vezetőjének, miszerint „a szertárak dúsgazdag gyűjteményállománya miatt” nem tud eleget tenni a feladatának. Mivel leltárat a gyűjteményekhez az előző fenntartótól nem kapott, így szakértő bizottság kijelölését kérte és természetesen további halasztást (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). A miniszter 174.962/1948. számú rendelete felhívta az átvett iskolák vezetőinek figyelmét arra, hogy írják össze a birtokukban lévő muzeális értékeket, így a tanári könyvtárak, illetve a kiemelkedő történeti, régészeti, képzőművészeti, iparművészeti vagy néprajzi – nem könyvtári – értékeinek listázására kötelezték az intézmények vezetőit (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Zalai igazgató a városi múzeum szakembereit hívta segítségül a feladathoz, levelében közölte, hogy az átvételkor a gyűjteményeket tartalmazó régiségtár ajtaját lepecsételték, mindezidáig pedig a „tulajdonjogi bizonytalanságok miatt” nem is vette át azokat hivatalosan (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Ez azért is érdekes, mert a városi múzeum vezetője már 1948 júniusában jelezte, hogy régóta tárgyalásokat folytatnak a gyűjtemény átvételéről, mellyel kapcsolatban az egyházi iskolák államosítása új fejleményt jelentett (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

3. táblázat: Kimutatás a bencés Rómer Flóris gyűjtemény tárgyairól 1949. április 8-án

Régészeti tárgyak
Mezolit kőeszközök (a megye különböző helyeiről)
Neolitik kőbalták (a megye különböző helyeiről)
Neolitik edények (a megye különböző helyeiről)
Bronzkori leletek (Koroncó, Likócs, Rábacsécsény területéről)
Hallstatt-kori leletek (Nagybarátfaluból)
La Tene-kori leletek (Győr területéről)
Római telephelyek és temetők anyaga: pénzek, edények, eszközök, téglák (Győr és a megye különböző helyeiről)
Avar leletek (Győr-Grábgyári temetőből)
Honfoglaláskori sírok anyaga
Középkori leletek (Győri homokgödörből)
Újkori anyag (üveg, porcelán, céhiratok)
Numizmatikai anyag
Kelta, római, középkor- és újkori nagy pénzgyűjtemény
Néprajzi tárgyak

Forrás: GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg

A 3. táblázatban olvasható a bencés gyűjtemény első gyors összegzése, melyet Dr. Mithay Sándor, a városi múzeum igazgatóhelyettese készített. A gyűjtemény sorsát a 212.593/1949. sz. május 2-i miniszteri rendelet pecsételte meg, mely a gyűjteményt a győri városi múzeum tulajdonába adta és felhívta az igazgatót, hogy adja át azt a múzeumnak, mivel ott addigra már megoldották a gyűjtemény befogadását. 1949 nyarán a Rómer Flóris gyűjteményt átszállították a múzeumba.⁴ Jól mutatja a helyzet súlyosságát a miniszteri ügyosztályvezető megállapítása, miszerint „a gyűjtemény halasztást nem tűrő elszállításának szükségességére nyomatékkal annál is inkább rá kívánok mutatni, mert a legújabbban kapott értesülesem szerint jelenlegi helyén a teljes pusztulás veszélyének van kitéve” (GYBGL., 1947-1948, 2. kötet). A városi múzeum megbízott igazgatója már 1949 tavaszán, készülve a gyűjtemény átvételére kérte, hogy a volt bencés gimnázium értesítőinek egy sorozatát az iskola küldje meg a múzeumnak, hiszen anélkül nem lennének képesek megszerezni az átvett gyűjteményt, továbbá az értesítők „Győr régészeti és történeti ismeretének oly adathalmazát tartalmazzák, amelyet” múzeumi munkák közben nem nélkülözhetnek (GYBGL., 1947-1948, 2. kötet). Az iskola márciusban megküldte értesítőinek egy-egy példányát 1852-től kezdve összesen 83 db-ot (GYBGL., 1947-1948, 2. kötet).

Zalai József több, a tankerület irányába történő adatszolgáltatásnak is eleget tett. Így jelezte, hogy az iskola birtokában nem áll 1945 után megjelent külföldi tudományos folyóirat, továbbá részletes jelentést adott az „Augusztus az iskoláké” mozgalommal kapcsolatban is (GYBGL., 1947-1948, 2. kötet). A beszámolóból kiderül, hogy az államosítást követően a diákok és a szülők meglehetősen passzívítást mutattak az új rend társadalmat átalakító törekvéseivel kapcsolatban. A mozgalom lényege az lett volna, hogy a diákok, szülők önkéntes társadalmi munkában vegyenek részt augusztusban az iskolaépületek felújításában, takarításában. A megbízott igazgató összegzése rámutat, hogy miután előzőleg sem a diákokkal, sem a szülőkkel semmilyen kapcsolata nem volt, így csak az augusztus 18-i szülői értekezleten tudta bejelenteni a mozgalomhoz való csatlakozás lehetőségét. A szülők érdemi részvétel helyett inkább diákonként 10 Ft-tal járultak hozzá a takarításhoz, míg „a tanulóifjúság, valószínűleg a közvetlen ráhatás hiánya miatt (...) elég helytelenül nem vett részt ezekben a munkákban”. Ráadásul az iskola két testnevelőtanára a nyáron szabadságon, illetve testnevelőtanári átképző tanfolyamon volt, így ők sem tudtak részt venni a mozgalomban. Az „MNDSZ helyi szervének ígérete a segítségre még várat magára”. Az első társadalmi mozgalmi kísérlet tehát sikertelen maradt a szülők, diákok passzív ellenállása, továbbá a helyi pártszervek segítségének elmaradása miatt. Kiderül ugyanakkor, hogy a városi tanács 4.600 Ft-os dologi költségtérítést ítélt meg az iskolának, melyet ki is utaltak.

A miniszteri utasításra hivatkozó állami tankerület kérésére az új igazgató kéthetente jelentést tett az iskola és az egyház egymáshoz való viszonyáról. Az első, hosszabb beszámoló 1948. december 6-án kelt, az első két-három hónap történéseit foglalja össze. Megtudhatjuk belőle, hogy különösen az első hetekben jelentkeztek olyan tünetek, melyek arra engedtek következtetni, hogy egyes tanulók nem akarják elfogadni az államosítás tényét és továbbra is kapcsolatot tartanak korábbi szerzetes tanáraikkal, akár szervezett tanulókör formájában, akár csak utcai találkozások keretében. Az igazgató ezért elrendelte, hogy az ellenőrző könyvébe minden diák jegyezze be minden „mellékfoglalkozását”, az így kiderült szervezkedéseket

pedig célzottan betiltotta, és a szülők figyelmét is felhívta, hogy hassanak oda a fiatalokra az ügyben. Értékelése szerint ezek a kapcsolatok az eltelt hetek alatt folyamatosan gyengültek. Ugyanígy kezdeti nehézséget jelentett az énekkar kérdése, mely több próbát is tartott a templomban szeptemberben, ám az igazgató tájékoztatta az énekkar szerzetes vezetőjét, hogy a diákok azon való részvételét megtiltja. A püspök által kijelölt katolikus hitoktató az igazgató szerint megfelelően végezte munkáját, a kongregáció pedig alacsony részvétel miatt megszűnt. Helyi sajtóértesüléseket cáfolva jelentette az igazgató, hogy illetéktelen egyházi személy sohasem járt az iskola épületében, továbbá nem várták szerzetesek a diákokat tanítás után az iskola előtt. Egyébként pedig „maguk a volt bencés tanárok is nagy önuralommal húzódtak vissza” (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). December 11-én az iskola tantestülete és a diákság részt vett a helyi ifjúsági szervezetek által szervezett tüntetésen, mely Mindszenty bíboros „demokráciaellenes reakciós politikája” ellen irányult. A gyűlés végén szintén részt vettek a győri püspökhöz történő vonulásban is (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Miután a karácsonyi szünet után Vönöczky Fábián hitoktató, aki bencés szerzetes is volt, nem tért vissza állomáshelyére és elérhetetlennek bizonyult, a megyéspüspök új, az egyházmegye papságához tartozó atyát jelölt ki hitoktatónak, ezzel az iskola bencés szerzetesekkel való kapcsolata teljesen megszűnt, „ami jelentős lépésnek mutatkozik az iskola munkájához megkívánt nyugodt légkör teljességéhez” (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Ugyanakkor az új hitoktató, Bányász Károly azzal váltotta ki az igazgató rosszallását, miszerint az iskolai köztársasági ünnepről a Mindszenty bíborossal kapcsolatos említések alatt egyszerűen eltávozott (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Az ápriliséig fennmaradt jelentések ezt követően mindenhol hangsúlyozzák, hogy nincs jelentősebb változás az egyház és az iskola viszonyában, az igazgató gyakran látogatja a hitanórákat, semmilyen nem kívánatos jelenséget nem észlel.

Az új iskola elfogadottságának nehézségeiről számol be a diákszövetség munkáját értékelő jelentés is. Felhívja a figyelmet, hogy a teljesen új tanári karral szemben a diákok idegenkedéssel viselkedtek, „szinte reménytelennek” tűnt a helyzet. A diákszövetség élére ugyanakkor találtak egy „ideológiailag pompásan képzett” vezetőt, aki köré „a népi kollégistákból egy pompás kis káder alakult”. Megindult a kultúrgárda tevékenysége, a választási agitációból nagyban kivették a részüket a népfront listája mellett kardoskodva (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg).

Hogy nem ment egyik pillanatról a másikra a tanulók átállítása, jól példázza Hány Dezső esete. Az V. B osztályos tanulót a fegyelmi bizottság demokráciaellenes felfogás vádjában találta bűnösnek, büntetése pedig az ország összes középiskolájából történő kizárása volt. 1949. február elsején ugyanis az iskolában a köztársaságról szóló megemlékezést tartottak, melyen a diákok szónoka rávilágított Mindszenty József népi köztársaság ellen irányuló kísérleteire, s felvetette a kérdést: „Mit jelentene nekünk, diákoknak Mindszenty József törekvésének sikerre?” Mire a kicsapott diák hangosan így felelt: „Jobb volna!”. A szigorú büntetés még aznap megszületett a tanári kar egyhangú döntése alapján (GYBGL., 1947-1948, 2. köteg). Az iskola egy diákja már korábban is belekeveredett egy büntetőügybe, melynek tárgya demokráciaellenes izgatás volt. Adamovich Domonkosnál ugyanis ilyen jellegű iratokat találtak. Noha a büntetőtárgyalás előtt a diákot édesapja kivette az iskolából, a fegyelmi bizottság ennek ellenére kizárta (GYBGL., 1947-1948).

KONKLÚZIÓ

Az államosítást követő első tanévben tehát gyakorlatilag teljes egészében lecserélődött a tanterület, az iskolát megpróbálták „besimítani” az állami iskolák rendszerébe. Szorosan nyomom követték a diákok és egykori tanáraik kapcsolatrendszerét, folyamatosan jelentették az egyházi személyekkel történő esetleges kapcsolattartást. Az iskolában is érvényre juttatták a kiépülő diktatúra társadalomformáló törekvéseit. Az iskola államosításával párhuzamosan a vagyonmegosztás is megtörtént, a bencéseket ekkor fosztották meg a sok esetben ma már felbecsülhetetlen értékű gyűjteményeiktől. A kommunista államhatalom az élet minden szegmensét így az oktatás, a nevelés ügyét is igyekezett teljes ellenőrzése alá vonni. Ez az 1948-as intézményi államosításokkal kezdődött el, és valamelyest ekkor érte el csúcspontját is, hiszen 1950-ben részleges megállapodás született az államvezetés és a püspöki kar között. A győri gimnázium államosítására mondhatjuk, hogy „sikeresen” zajlott le, hiszen mindenfajta atrocitás és incidens nélkül, állami felügyelet mellett indulhatott meg az 1948/1949-es tanév. Ha nehézkesen is, de az új tanári gárda „felkészültsége” következtében a Czuczor Gergely Állami Gimnázium ideológiai értelemben kezdett felzárkózni a város (és az ország) többi oktatási intézményéhez, melyhez a bencés múlt „kitörlését” és az intézménynek a bencés renddel való kapcsolatának teljes megszakítását látták elsődlegesnek. Hogy ez miként folytatódott a következő, 1949/1950-es tanévben, azt a cikk folytatásaként dolgozzuk fel és vonunk majd le következtetéseket, megállapításokat.

JEGYZETEK

- ¹ Bertal Ferencné, Horváth Lajos, Látó Kálmán
- ² IV. A 45 fő, IV. B 39 fő, V. A 48 fő, V. B 45 fő, VI. A 43 fő, VI. B 45 fő, VII. 57 fő, VIII. 58 fő
- ³ Ld. bővebben: (<https://archivum.asztrik.hu/?q=oldal/1948-az-egyhazi-iskolak-allamositasa-szazezrek-a-katolikus-rendezvenyeken>)
- ⁴ Tévedünk, ha azt hisszük, ezzel megnyugtatóan rendeződött a gyűjtemény sorsa. A 2011-ben az akkor a megyei önkormányzat fenntartásában működő Xantus János Múzeumban kiállított érmék közül sokat eltulajdonítottak, kisebb értékű példányokra vagy hamisítványokra cseréltek ki. Napjainkban is erőteljes nyomozás zajlik az ügyben, nem tudni, hogy az 500 millió Ft-ra becsült éremgyűjtemény mekkora részét lophatták el. Bővebben: <https://www.kisalfold.hu/kozelet/helyi-kozelet/kiloptak-es-hamisra-csereltek-az-ermeket-a-gyori-muzeum-gyujtemenyben-6550848/>

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Balogh Margit – Gergely Jenő (1999): Az egyházak „államosítása”. *Historia*, 2. sz., pp. 43-47.
- Barkó Gábor Ágoston OSB (2014): *Változások a Győri Czuczor Gergely Bencés Gimnázium és Kollégium életében 1950-től napjainkig*. Szakdolgozat SSZHF. Hittanár-nevelő szak, ELTE PPK., Történelemtanár, Budapest, p. 88.
- Bánhegyi Miksa OSB (1977): Gimnáziumunk mai élete. In: *A győri Czuczor Gergely Bencés Gimnázium Évkönyve* (szerk.: Bánhegyi Miksa OSB). Czuczor Gergely Bencés Gimnázium, pp. 13-15.
- Mészáros István (1994): *...Kimaradt tananyag ... Diktatúra és az egyház 1945-1956*. Márton Áron Kiadó, Budapest, p. 128.
- Ö. Kovács József (2009): A kollektíválási kampány „szocreál” kontextusai Magyarországon (1948-1953). *Aetas* 24, pp. 32-46.

- Ring Orsolya (2017): A cserkészzet felszámolása (1948). In: Tabajdi, Gábor (szerk.) „*Illegális ifjúsági munka*”: Cserkészközösségek a diktatúrában. Budapest, Magyar Cserkészszövetség, pp. 56-60.
- Romsics Ignác (2010): *Magyarország története a XX. században*. Osiris Kiadó, Budapest, 688.o.
- Somorjai Ádám (2014): *Kélemen Kézisozstom pannonhalmi főapát emigrációs évei, 1947-1950: különös tekintettel a Magyar Bencés Kongregáció jogfejlődésére*. METEM Kiadó, Budapest
- Tóth Konstantin OSB (2011): A győri Czuczor Gergely Bencés Gimnázium és Kollégium életében bekövetkezett legfőbb változások az 1980-as évek végétől napjainkig. In.: *Heggyel az ég egybemosódik. Ünnepi kötet Kovacsicsky Richárd 70. születésnapjára*. (szerk.: Barkó Ágoston OSB – Somorjai Ádám OSB), Tihanyi Szent Gergely Alapítvány, Tihany, pp. 218-240.

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

- 189-2./1947-8. Levél az Áll. Czuczor G. Gimnázium igazgatóságának. Győr, 1948. augusztus 25., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 113-1948. A városi múzeum igazgatójának levele. Győr, 1948. június 24. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 1500/1947. A pannonhalmi főapát levele. 1947. október 9., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 1620/1947-48. KTF-közlemény, Budapest, 1948. március 22. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 1828/1947-48. KTF-közlemény, Budapest, 1948. február 10., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 1829/1947-48. KTF-közlemény, Budapest, 1947. szeptember 25., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 1948 - Az egyházi iskolák államosítása, százezrek a katolikus rendezvényeken. <https://archivum.asztrik.hu/?q=oldal/1948-az-egyhazi-iskolak-allamositasa-szazezrek-a-katolikus-rendezvenyeken>
- 208-1/1948-49. Levél a tankerületi igazgatónak. Győr, 1948. december 6. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 208-2/1948-49. Levél a tankerületi igazgatónak. Győr, 1948. december 21. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 208-7/1948-49. Levél a tankerületi igazgatónak. Győr, 1949. január 25. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 208-8/1948-49. Levél a tankerületi igazgatónak. Győr, 1949. február 7. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 215-4/1948-49. Jegyzőkönyv, Győr, 1948. december 23. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 261/1947-47. Kimutatás a győri bencés gimnázium és ált. iskola fenntartói kiadásairól. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 2800/1948/49. Székesfehérvári tankerület főigazgatójának levele. Székesfehérvár, 1949. április 2., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 312/1948-49. Jegyzőkönyv. Győr, 1949. február 1. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 3299/1948-49. A tankerületi főigazgató levele, Székesfehérvár, 1949. június 19., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 35-1/1948-49. Levél Sikos Gyulának. Győr, 1948. szeptember 16. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 38-1949. A városi múzeum igazgatójának levele. Győr, 1949. január 24., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 3988/1947-48. A tankerületi főigazgató levele, Székesfehérvár, 1948. június 11., Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 409-1/1948-49. A megbízott igazgató levele. Győr, 1949. április 7. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 432/1948. A pannonhalmi főapát levele. 1948. április 11., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 437/1948. A pannonhalmi főapát levele. 1948. április 15., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 4409/1947-48. Székesfehérvári tankerület főigazgatójának levele. Székesfehérvár, 1948. július 22., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 4457/1947-48. Székesfehérvári tankerület főigazgatójának levele. Székesfehérvár, 1948. július 23., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg

- náziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 44-6/1948-49. A megbízott igazgató levele. Győr, 1948. december 19. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 44-9/1948-49. A megbízott igazgató levele. Győr, 1948. december 30. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 50-2.áll./1947-48. Nyilatkozat. 1948. július 16., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 56-2.áll./1947-48. Levél Sikos Gyulának. Győr, 1948. augusztus 19. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 6060/1947-48. KTF-közlemény, Budapest, 1948. május 10., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- 66-3./1947-48. Levél a tankerületi igazgatónak. Győr, 1948. augusztus 31. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 7-2. áll. /1947-48. Győr, 1948. július 14. Levél az Országos Könyvtári központ vezetőségének. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 72/1948-49. Jegyzőkönyv. Győr, 1948. augusztus 3. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 85.700/1948. Másolat. Budapest, 1948. június 26. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 85-3/1947-48. Levél a Révai Miklós Gimnázium igazgatóságának. Győr, 1948. augusztus 24., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- 95-1/1949-49. Kimutatás a gimnázium és tanulóotthon alkalmazottairól. é.n. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- A diákszövetség munkája. Győr, 1949. május 25. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- A pannonhalmi főapát levele. Pannonhalma, 1948. május 19. Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- A vallás és közoktatásügyi miniszternek 212.593/1949. V. 2. ü.o. szám alatt a győri Múzeum igazgatójához intézett rendeletének másolata. Budapest, 1949. május 24. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- Átvételi elismervény, 1949. március 23., GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- Az 1947-48. tanévi kat. főigazgatói látogatás jegyzőkönyvéhez szükséges adatok. 1948. február 17. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- Jegyzőkönyv, Győr, 1948. október 27. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 2. köteg
- Kimutatás a tanári kar összetételéről. Győr, 1948. június 25. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg
- Tervezet a Boldogasszony éve és a 48-as centenárium megünneplésére. 1947. november 18. GYBGL, Gimnáziumi iratok 1947-1948. 1. köteg